

Рац О.М., к.е.н., доцент,

доцент кафедри банківської справи

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ УКРАЇНИ

Забезпечення ефективності діяльності банківських установ передбачає виконання певних вимог, серед яких однією з найбільш вагомою є високий рівень їх економічної безпеки. На сьогоднішній день результатами макроекономічної нестабільності економіки України є зростання рівня злочинності в банківській сфері, недобросовісна конкуренція, низький рівень довіри населення до банків, що, свою чергу, суттєво відбилось на рівні економічної безпеки банківських установ. Тому пріоритетними завданнями стабілізації функціонування банків та їх подальшого розвитку є забезпечення економічної безпеки банківського сектору як шляхом ефективної протидії негативним факторам зовнішнього середовища, так і посиленням внутрішньоорганізаційних компонентів забезпечення банківської безпеки.

Дослідженням проблем, пов'язаних із економічною безпекою банківського сектору присвячено праці багатьох вчених, зокрема, І. О. Губаревої, Н. В. Зачосової, О. І. Дудченко, С. П. Міхно, О. М. Штаєр [1 – 3] та ін. Однак, незважаючи на численні дослідження, питання економічної безпеки вітчизняних банків все ще залишаються недостатньо вивченими.

Отже, метою дослідження є визначення сучасних аспектів забезпечення економічної безпеки банків України умовах трансформаційних змін фінансово-кредитної системи.

Банківські установи як особлива частина фінансової системи найбільше підтверджені різноманітним ризикам. Забезпечення безпеки банків є складним завданням, особливо в умовах посилення динамічності розвитку кредитно-

фінансової системи, її якісних зрушень, поширення системних ризиків на фоні глобальної нестабільності [2, с. 43].

Нині банки України проходять складний період трансформації фінансово-кредитної системи, для якого характерним є наявність трансформаційних змін, що відбуваються в умовах глобалізації з метою виведення фінансово-кредитної системи із кризового стану, усунення внутрішніх дисбалансів, підвищення стійкості та платоспроможності фінансових інститутів шляхом комплексного реформування інституційних засад регулювання та нагляду.

Економічну безпеку банку можна трактувати як сукупність зовнішніх і внутрішніх умов банківської діяльності, при яких потенційно небезпечні для банківської системи (окремого банку) дії або обставини попереджені, припинені або зведені до такого рівня, при якому не здатні нанести збиток установленому порядку банківської діяльності (функціонуванню банку, збереженню й відтворенню майна й інфраструктури банківської системи або окремого банку) і перешкодити досягненню банком уставних цілей [3, с. 72].

Безпека сучасного українського банку забезпечується комплексною системою об'єктів, суб'єктів і механізму реалізації безпеки, об'єднаних спільною метою та завданнями щодо протидії загрозам, а також укріплення позицій на ринку банківських послуг.

В теперішніх умовах банківська безпека залежить від багатьох внутрішніх складових: фінансової безпеки, інформаційної безпеки, кадрової безпеки, безпеки матеріальних ресурсів, безпеки банківських операцій й ін. Ефективне поєднання всіх складових безпеки банку залежить від дієвості системи банківського менеджменту, тому кожен банк будує власну систему управління економічною безпекою банку.

Суттєва роль у забезпеченні ефективного використання матеріальних, інтелектуальних та фінансових ресурсів належить організаційному забезпеченню управління банківською діяльністю. Досвід провідних компаній показує, що шлях до успішного функціонування – це насамперед чітка організація управління внутрішніми процесами [4].

У забезпеченні економічної безпеки банку, як правило, приймають участь такі структурні підрозділи:

- служба (департамент) безпеки банку;
- Комітет з управління активами і пасивами (КУАП);
- Кредитний комітет;
- служба внутрішнього аудиту;
- управління кредитними ризиками;
- управління інформаційною безпекою.

Загрози економічній безпеці банку є різнобічними. Службі економічної безпеки банку слід контролювати дії не тільки з боку клієнтів, партнерів, конкурентів, державних установ і громадян, а також дії спеціалістів і менеджерів відділів банку, адміністрації та власників банку.

Банки можуть бути як об'єктами злочинних посягань, так і інструментами досягнення злочинної мети. Аналіз практики функціонування вітчизняних банків показав, що найбільш часто відбуваються злочини при наданні кредитів (кредитне шахрайство), злочини, пов'язані з емісією та використанням банківських платіжних карток, а також шахрайство в сфері дистанційного банківського обслуговування, злочини, пов'язані з неправомірними діями персоналу банку.

Беручи до уваги різноманітність злочинів в банківській сфері, необхідно звернути особливу увагу на заходи попередження щодо їх вчинення. Тому, на наш погляд, вітчизняні банки мають зосередитись на виконанні таких основних завдань в сфері забезпечення економічної безпеки:

- наявність системи контролю з боку акціонерів за топ-менеджментом;
- колегіальне ухвалення рішень для проведення операцій;
- контроль взаємовідносин працівників банку з клієнтами;
- звітність працівників за кожною операцією (угодою) з обов'язковим аудитом операцій за певний період;
- профілактика та попередження правопорушень і злочинних посягань на власність і персонал банку;

введення в норму звільнень за неправомірні дії, штрафування матеріально відповідальних осіб.

Таким чином, боротьба з шахрайством в банку повинна носити системний та комплексний характер. Своєчасне виявлення реальних і потенційних загроз банку та розробка та проведення заходів щодо нейтралізації загроз його діяльності дозволять суттєво підвищити рівень економічної безпеки банківського бізнесу.

Література:

1. Губарева І. О. Забезпечення управління економічною безпекою банку [Текст] : монографія / І. О. Губарева, О. М. Штаєр. – Харків : ІНЖЕК, 2013. – 312 с.
2. Дудченко Н. В. Сутність, структура та складові системи економічної безпеки банківських установ [Електронний ресурс] / Н. В. Дудченко, С. П. Міхно // Ефективна економіка. – 2013. – № 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_4_39.
3. Зачосова Н. В. Формування системи економічної безпеки фінансових установ : монографія / Н. В. Зачосова. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А. – Черкаси, 2016. – 375 с.
4. Рац О.М. Шляхи удосконалення організаційного забезпечення управління економічною безпекою банку / О.М.Рац // Ефективна економіка. – 2017. – №5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5589>.